

MEDYA OKURYAZARLIĞI VE ÖZGÜRLÜK SEÇENEKLERİ*

Günümüzde medyanın gücünü, etkinliğini, dönüştürücülüğünü kabullenmeyen kimse olamaz. Görselliğin insanları cazibe merkezlerine yönelttiği dönemde yaşıyoruz. Bu sebeptendir ki, insanlara mesajı olanlar, etkilemek ve yönlendirmek isteyenler hep medyayı kullanmaktadırlar. Kitle iletişim araçlarına ne kadar yakın ve sahip olunursa o kadar etkili olunduğu inancı gerçeğe dönüştü.

Medyanın gücünden kastımız, sadece olumlu veya sadece olumsuz anlamda bir tespit değil elbette. Her araç gibi amacına uygun kullanıldığında toplum üzerinde ileriye, insani ve evrensel doğrulara yönelttiği kabul edilir. Ancak ‘amaç’tan bahsettiğimize göre amacın ifadesi olan içerik önem kazanmaktadır.

Medyanın gücü, insanların davranışlarını etkilediği oranda hissedilmektedir. Gerçekten de özellikle çocuklar ve gençler üzerinde, eğlence, davranış ve ilişkilerin belirlenmesindeki etkileri oldukça önem kazanmaktadır. Toplum adet ve göreneklerine uygun olduğu kadar aykırılık da içeren medya etkilemeleri, şu an ve gelecek için umutlarımızı olduğu kadar kaygı ve endişelerimizi de yoğunlaştırmaktadır. Teknolojik araçlar amacı aşan kullanmaların getirdiği bağımlılıkların da ötesinde, yeni modalar ve yeni statü arayışları oluşturmaktadır.

Ebeveynler, aydınlar, sosyal ve siyasi sorumlular olarak, birer medya okuryazarı olmak, medyanın özellikle çocuklar üzerindeki etkilerini araştırmak, sonuçlarını paylaşmak, yanlışlıklar üzerine çözüm önerileri sunmak görevlerimiz vardır.

Günün her saatinde, dünyayı ele geçirip yok etmeye çalışan sanal canavarlarla bunlarla mücadele eden sanal kahramanlar, çocuklarımızı sürekli hayal dünyasında gezdirmektedir. Hepimiz biliyoruz ki sokaklar, çocuklarımıza musallat olan, geleceklerini karartmak isteyen insanlık düşmanları ile yani çocukların gerçek düşmanları ile dolu. Ancak medyamız çocuklarımıza sanal düşmanları ve sanal kahramanları tanıtmakla meşgul. Gerçekleri de çocukları bağımlı hale getirmekle...

Mevcut öğretim sisteminin çocuklarımıza insan haklarını anlatabilmesi henüz gerçekleştirilememiş iken, dünyanın sanal mahvı veya sanal kurtarılması oyunlarına razı olmasını anlamak mümkün değil. Hepimiz biliyor ve görüyoruz ki, internetin, teknolojinin amaç dışı kullanılması ve kullandırılmasından, sokaklarda her türlü zararlı maddelerin satışı ve özendirilmesinden, ekranlarda alkolizmin, müstehcenliğin, pornonun, ensest ilişkilerin yaygınlaştırılmasından sadece medya sorumlu değildir. Çocuklarımızın sanal kumar oyunları ile kumarbaz yapılmasından da sadece medya sorumlu değildir. Medya da bizim içimizdendir ve bizdendir. Yabancı olan, bu zeminlerdeki iradesi felç edilmiş insanlardır.

O halde yeni üretim medya okuryazarlığını bir de bu pencereden bakarak okumalıyız. İradelerimizin üzerine ipotek koymaya çalışanları, CLAUSEWITZ’in deyimiyile “bizleri hasım görüp iradelerimizi yok ederek insanlıkla savaşanların nihai gaye-

* YEŞİLAY Dergisi, Nisan 2012 Başyazısı

sini” medya üzerinden teşhis ve ifşa etmemiz gerekmektedir. Sadece “İyi Uykular Projesi” yeterli olmamaktadır. Eğitim sisteminin “Ali Yat Uyu” ile geçiştirildiği yıllarımızın oluşturduğu “fetret devrini” ancak dinamik tespit ve yönlendirmelerle kapatabileceğiz.

Çocuklarımıza sokakta kendilerini bekleyen tehlikeleri, gelecek yaşantılarındaki sağlık telkinlerini, çevreleriyle uyumluluğu anlatırken, kendilerini en çok etkileyen teknolojinin amaç dışı kullanımına dikkat çekmeliyiz. Onları ekran karşısında savunmasız bırakan, zararlı yayınların, hatta sorumsuz hayali ve sanal yayınların başıboşluğuna terk eden yaklaşımlar artık medya okuryazarlığı kapsamında değerlendirilmeli, gerekli önlemler alınmalıdır.

Özellikle televizyonlarda, emeksiz rahmet anlayışımı depreştiren şans oyunları çekişini, çok az insanın ilgilendiği isteğe bağlı filtreyi, pornoğu ve sanal kumar sitelerini, ensest ilişkileri ve alkolizmi özendiren dizi ve filmleri, savunmasız durumdaki çocuklar için risk oluşturan yayınları değerlendirmeliyiz

Televizyonu izleme, istediği programı seçme ve istediği kadar ekran başında kalma kararlarını çocuklarımız kendileri vermektedir. RTÜK Başkanı'nın deyişimiyle çocukların istediği programı seçmesi ve izlemesi “bir özgürlük sorunu değil, sonuçlarıyla birlikte düşünülmesi gereken önemli bir sorumluluk” konusudur.

Tüm yukarıda anlatmaya çalıştığımız olumsuz etkenler çocuklarımızın kişisel gelişimlerine etki etmektedir. Özgürlüğü sadece ‘seçme’ hakkı ile izah etmek, aslında özgürlüğü sınırlamaktır. Özgürlük, ömür boyu özgür kalabilmenin koşullarının gerçekleşmesi ile mümkündür. Ömür boyu bağımlılıkla sonuçlanacak bir seçenek işaretlemeşinin özgürlük olamayacağını yine medya ile anlatabilmenin yollarını aramalıyız.

“Medya Okuryazarlığı”, öğrenme ve öğretme süreci olarak kitle iletişim araçlarının nasıl kullanılması gerektiğini ve yayınların üretilmesinde/ tüketilmesinde seçim yapabilme yetisini geliştirmeyi (D. DURSUN) ifade ettiğine göre, medya okuryazarlığını çocuklarımızla birlikte bir ders olarak kabul etmeliyiz. Böylelikle kendimizi ve çocuklarımızı medya karşısında pasif olmaktan kurtarabilir, ondan yararlanma yöntemlerini geliştirebiliriz.

2006-2007 Eğitim ve Öğretim Yılında okullarda başlatılan “Medya Okuryazarlığı Derslerine” kamu ve özel kuruluşların, STK'ların ve medyanın ilgisi az olmuştur. Öğrenciler de gereği kadar bu derslere yönlendirilememiştir. Bakanlığın verilerine göre 2006-2007 Öğretim Yılında 5 ilköğretim okulunda pilot uygulama olarak başlatılan “Medya Okuryazarlığı Dersi” 2007-2008 öğretim yılında 425.000, 2008-2009 öğretim yılında 1.020.000, 2009-2010 öğretim yılında 839.000, 2010-2011'de ise 395.000 ilköğretim ikinci kademe öğrencisi tarafından seçilmiştir.

Verilere bakıldığında dersin isteklileri artacağına başladığı günkü seviyeye inmiştir. Üstelik sadece ilköğretimin 2. Kademe öğrencilerine sunulmuş olması da

yeterli olmamıştır. Öğretmenlerimizin öncelikle medya okuryazarlığı konusunda daha duyarlı olmalarını sağlayacak çalışmalara katılmasını, ayrıca bu dersin ilköğretimin 1. Kademesine de sunulmasını ve dersin seçimlik değil, zaruri olmasını sağlamalıyız. Çocuklarımızı medyadan daha çok etkileyen başka bir unsur yok ise bu elzendir.

Bu vesile ile çocuklarımızın 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramını en içten dileklerle kutlar, kendilerini ömür boyu özgür kılacak seçenekleri işaretlemelerini temenni ederim.

Av. Muharrem BALCI
Türkiye Yeşilay Cemiyeti Genel Başkanı